

INNSPILL TIL STATSBUDDSJETTET 2027

ARBEIDSMILJØLOVEN OG BEHOV FOR FLEKSIBILTET I KUNSTEN

Til: Kultur- og likestillingsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Kopi: Stortingets familie- og kulturkomité og arbeids- og sosialkomité

Dato: 18.02.2026

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er arbeidsgiver- og interesseforening for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. Våre 52 medlemmer består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Nedenfor følger innspill til arbeidet med statsbudsjettet for 2027 som fordrer en koordinering mellom Kultur- og likestillingsdepartement og Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Innspillet omfatter også standpunkt som er viktige for den langsiktige politikkutformingen i skjæringspunktet mellom departementenes ansvarsområder.

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Bodil Kjelstrup
styreleder

Morten Gjeltén
direktør

ARBEIDSMILJØLOVEN OG BEHOV FOR FLEKSIBILITET I KUNSTEN

Oppsummering

NTO ber om:

- En gjennomgang av hvordan arbeidsmiljøloven kan gi kunst- og kulturinstitusjonene den fleksibiliteten i arbeidskraft og tilknytningsformer som er nødvendig for å sikre kulturpolitikens overordnede mål om kunstnerisk kvalitet. Dette innebærer at kunst- og kulturinstitusjonene
 - gis samme direkte adgang til midlertidig ansettelse som idretten,
 - gis varig unntak fra reglene om innleie fra bemanningsforetak.
- En styrking av de sosiale rettighetene og ordningene for selvstendig næringsdrivende og frilansere. Dette innebærer:
 - At Navs kompetanse og rutiner forbedres i saksbehandlingen for personer med kombinasjonsinntekter, samt at det etableres bedre rådgivningstjenester om ordninger, beregningsgrunnlag og kombinasjon av ytelser.
 - At det utredes en pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende kunstnere.

Innledning: Uheldige innstramminger

Vi viser i det følgende til Arbeidsgiverforeningen Spekter som ved flere anledninger har pekt på hvordan endringer i arbeidsmiljøloven de senere årene har skapt store utfordringer i kultursektoren, og foreslått konkrete oppmykninger av regelverket.

Endringen omfatter innskrenket adgang til bruk av midlertidig ansettelse og innleid arbeidskraft, samt en ny presumsjonsregel knyttet til arbeidstakerbegrepet der arbeidsgiver bærer bevisbyrden dersom oppdragstakere krever fast ansettelse og etterbetaling av lovpålagte goder fordi de mener de skulle vært ansatt.

Samlet sett innsnevrer disse innstrammingerne musikk- og scenekunstinstitusjonenes kunstneriske handlingsrom, og svekker forutsetningene for å nå målene om kunstnerisk kvalitet og mangfold i publikumstilbudet så vel som rekruttering av nye stemmer og kunstnerisk utvikling.

I tillegg fører det til økte kostnader og en økt administrativ byrde som går på bekostning av kjernevirksomheten i allerede pressede institusjoner. På sikt kan dette igjen føre til redusert aktivitet og dermed færre arbeidsplasser og oppdrag for kunstnere og kulturarbeidere.

Innenfor musikken og scenekunsten er de offentlig støttede institusjonene de viktigste arbeids- og oppdragsgivere for så vel frilansere som fast ansatte kunstnere og kulturarbeidere. Dette er profesjonelle og ansvarlige arbeidsgivere som, i et differensiert arbeidsmarked hvor kunstnerne beveger seg mellom forskjellige institusjoner og andre virksomheter og prosjekter, bidrar til kontinuitet i arbeidsmuligheter og trygge og regulerte arbeidsforhold uavhengig av tilknytningsformer.

En oppmykning av regelverket vil dermed ikke gå utover legitime og viktige krav om trygghet og et forsvarlig arbeidsmiljø, men derimot bidra til å fremme institusjonenes kunstneriske kjernevirksomhet og derigjennom trygge kunstnernes arbeidsvilkår.

Direkte adgang til midlertidige ansettelser

Vi ber om at kunst- og kulturinstitusjonene gis den samme direkte adgangen til midlertidig ansettelse av kunstnerisk personell og ledere som skal utføre kunstnerisk arbeid som man har i toppidretten for midlertidig ansettelse av utøvere og ledere.

For å sikre målet om høyest mulig kunstnerisk kvalitet, trenger musikk- og scenekunstinstitusjonene handlingsrom til å benytte ulike tilknytningsformer som gir både kunstnerne og arbeidsgiver nødvendig fleksibilitet. Denne fleksibiliteten er avgjørende for at institusjonene skal kunne sette sammen det best egnede kunstneriske laget for hvert prosjekt.

I dagens arbeidsmiljølov finnes det en åpning for midlertidige ansettelser, men som forutsetter at arbeidsgiver har en avtale om dette med en landsomfattende arbeidstakerorganisasjon (aml. § 14-9 (4)). Den organiserte idretten har derimot direkte adgang til midlertidig ansettelse av utøvere, trenere, dommere og andre ledere, uten at arbeidsgiver må inngå slike avtaler.

Det er viktig å understreke at det ikke er et mål i seg selv å redusere antall fast ansatte, men å sikre at hver enkelt musikk- og scenekunstinstitusjon på selvstendig grunnlag kan beslutte hvor mange fast ansatte kunstnere de skal ha for på best mulig måte ivareta sitt samfunnsmandat.

Varig unntak fra reglene om innleie fra bemanningsforetak

Vi ber om at kunst- og kulturinstitusjonene gis varig unntak fra reglene om innleie fra bemanningsforetak.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene må ha mulighet til å bruke innleid arbeidskraft fra bemanningsforetak slik praksisen har vært i mange år.

Selv om det ikke er et stort omfang av innleiebruk, er tilgangen nødvendig for å kunne håndtere sesongvariasjoner, store produksjoner og svingninger i arbeidsmengde og kompetansebehov. Vi vil også understreke at bemanningsforetak sikrer fagfolk faste tansettelsesforhold hos seriøse bemanningsforetak og bidrar til å sikre og bygge opp spisskompetente fagmiljø.

Siden flere av musikk- og scenekunstinstitusjonene ikke har tillitsvalgte som gjør det mulig å møte lovens krav om å kunne inngå avtale om innleie, må det innføres et varig unntak fra de generelle reglene.

Selvstendig næringsdrivende og frilansere

Vi ber om en styrking av de sosiale rettighetene og ordningene for selvstendig næringsdrivende og frilansere.

Den største andelen av kunstnere og kulturarbeidere er selvstendig næringsdrivende og frilansere. Musikk- og scenekunstinstitusjonene er helt avhengige av frilansere i produksjonen, og mange frilansere er avhengige av midlertidige ansettelser og oppdrag i institusjonene.

For å sikre den nødvendige fleksibiliteten for både arbeidsgiver og kunstnerne, må oppmykning av arbeidslivsreglene ledsages av et bedre sikkerhetsnett av sosiale rettigheter og ordninger for selvstendig næringsdrivende og frilansere. Mange av disse har et lavt og usikkert inntektsnivå som er preget av en lappeteppeøkonomi. Vi støtter derfor forslagene i NOU 2025: 7 Musikklandet om å

- Styrke kompetansen og sørge for konsistent saksbehandling i Nav for personer med kombinasjonsinntekter, samt bedre rådgivningstjenester om hvilke ordninger som gjelder, beregningsgrunnlag og kombinasjon av ytelser.
- Utrede en pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende kunstnere.